Nya Testamentets trovärdighet

Veronica Gelland Boström

2021-03-21

Innehållsförteckning

En journalist tar sig an uppgiften att motbevisa kärnan i den kristna tron ... 3

En detektiv undersöker evangeliernas vittnesmål ... 4

Sant eller falskt – hur tar man reda på det? ... 5

Vem skrev och när? ... 6

Är författarna till evangelierna okända? ... 6

Har ögonvittnen någon roll? ... 6

Hur lång tid efter händelserna skrevs evangelierna? ... 9

Slutsats ... 12

Har texterna bevarats eller förändrats? ... 12

Avskrifter av kända antika verk ... 12

Avskrifter av Nya Testamentet ... 15

Hur allvarliga är skrivfelen i avskrifterna? ... 17

Citat hos kyrkofäderna ... 18

Slutsats ... 18

Hur bestämdes vad som skulle ingå i Nya Testamentet? ... 19

Kriterierna för de kanoniska böckerna ... 20

Listor med kanoniska böcker ... 20

Apokryfer ... 21

Skriftliga källor utanför Bibeln ... 23

Finns det andra antika skriftliga källor som stöder evangeliernas historiska uppgifter? ... 23

Summering av utombibliska, skriftliga, antika källor om Jesus och de tidiga kristna ... 28

Lärjungarnas lärjungar ... 28

Arkeologiska fynd ... 29

Finns arkeologiska fynd som stöder evangeliernas uppgifter om platser? ... 29

Finns arkeologiska fynd som stöder Nya Testamentets uppgifter om personer? ... 31

Summering om arkeologiska fynd ... 32

Vilka belägg finns för kärnan i den kristna tron? ... 33

Vad är beläggen för att Jesus dog på korset? ... 33

Vad är beläggen för att Jesus uppstod från döden? ... 34

Vad är beläggen för Jesu gudomlighet? ... 36

Om det är sant? ... 40

Källor från webbsidor har hämtats under februari 2021, om inte annat anges.

Nya Testamentets trovärdighet

En journalist tar sig an uppgiften att motbevisa kärnan i den kristna tron

Lee Strobel var en skicklig journalist som arbetade med brottsjournalistik på en stor amerikansk tidning. Lee var ateist. Han var övertygad om att Gud inte finns. Hans fru började tro på Jesus och blev kristen och lät döpa sig. Lee älskade sin fru, men han tyckte väldigt illa om att hon blivit kristen och han ville att hon skulle sluta med det. Därför ville han bevisa för henne att den kristna tron är falsk.

- Centralt i den kristna tron är att Jesus, Guds son, kom till jorden och levde här som människa och visade vem Gud är – genom att han botade sjuka och visade kärlek till människorna och undervisade om Guds vilja – och att Jesus dog för våra synder och att han uppstod igen ifrån döden och lever idag hos Gud Fadern och att han hör oss när vi ber.
- Om någon skulle vilja bevisa att den kristna tron är falsk skulle det bästa sättet vara att försöka bevisa att Jesus inte uppstod från döden. För om han inte gjorde det rasar hela den kristna tron ihop.
- Lee Strobel gav sig på att utreda just detta med om Jesus dog och uppstod eller inte, för att bevisa att den kristna tron är falsk. Han skrev sedan en bok om det här, ”The Case For Christ”.

Lee Strobel gjorde en noggrann utredning om frågan om Jesu död och uppståndelse. Han studerade skriftliga källor och intervjuade experter inom olika områden. Han hoppades kunna visa att evangelierna inte är trovärdiga och att händelserna är uppdiktade. Han gick igenom den ena frågan efter den andra och hittade inget stöd för sin egen uppfattning. När han slutligen lade ihop all fakta som han hade samlat blev han själv överbevisad om att det som evangelierna berättar är trovärdigt och sant. Han omvände sig och blev en Jesu efterföljare.

En detektiv undersöker evangeliernas vittnesmål

James Warner Wallace var en erfaren detektiv som jobbade med att lösa mordfall. Det var inte vilka mordfall som helst, utan gamla, tidigare olösta fall. Han gick igenom alla gamla vittnesmål och annan information som hade samlats in direkt efter mordet. Han lyckades lösa många av de fallen, trots att många år hade gått.

Wallace var en övertygad ateist. En dag bestämde han sig för att utreda mordet av Jesus på samma sätt som han utredde andra gamla mordfall. Han läste vittnesmålen och studerade fakta. Det han fann då överraskade honom.

- Wallace fann sådant som för honom var tydliga bevis för att händelserna som återges i evangelierna är riktiga ögonvittnesskildringar.
- Wallace fann att vittnesmålen om Jesus tydligt visar att det som står skrivet om honom har hänt, att händelserna har inträffat i verkligheten.

Wallace hade inte väntat sig att finna äkta vittnesmål i evangelierna. Han trodde att de var uppdiktade långt efteråt. Men när han undersökte evangelierna som man undersöker vittnesmål i olösta äldre mordfall blev han fullständigt övertygad om att vittnesmålen i evangelierna är äkta ögonvittnesskildringar.

- Han fann just sådana små skillnader i återgivningen som han som erfaren detektiv skulle förvänta sig när vittnen berättar vad de själva har varit med om och bevittnat.
- Det handlar exempelvis om var vittnet befinner sig geografiskt/rumsligt, vad vittnet har för kunskaper och tidigare erfarenheter, vad vittnet observerar och betonar.

James Warner Wallace upptäckter om evangelierna som ögonvittnesskildringar av verkliga händelser förändrade hans liv. Han omvände sig till Jesus och började sedan berätta för andra. Han har också skrivit flera böcker, bland annat ”Cold Case Christianity”. Wallace är idag pensionerad och fortsätter att sprida budskapet.

Sant eller falskt – hur tar man reda på det?

- Hur ska man göra för att ta reda på om något är sant eller falskt?
  - *Faktagranskning, källkritik.*
  - *Varifrån kommer uppgifterna? Är det en trovärdig källa?*
  - *Flera källor ökar trovärdigheten*
  - *I domstolar kallar man in ögonvittnen att berätta vad de sett, för att avgöra vad som har hänt och vad som är sant. Ögonvittnen räknas som bästa källan.*

- Hur gör man när det är en historisk händelse?
  - *Man använder skriftliga källor och granskar källkritiskt.*
  - *Hur långt efter händelsen har den skrivits ned? Ju närmare desto pålitligare.*
  - *Vem har skrivit ned den? Är det ett ögonvittne? Är det någon som intervjuat ögonvittnen? Eller är det en vandringshistoria som kan ha ändrats med tiden? Ögonvittnen räknas även i detta fall som bästa källan.*
  - *Finns flera kopior/avskrifter av dokumentet, om det ursprungliga dokumentet är borta? Ju fler kopior, desto säkrare att de stämmer med originalet.*
  - *Ju äldre kopior, ju kortare tid mellan original och kopia, desto säkrare.*
  - *Finns det andra källor som beskriver samma händelse?*
  - *Stöder olika fakta varandra?*
  - *Finns det arkeologiska fynd som styrker sådana händelser som borde ha lämnat spår?*

- Hur kan man ta reda på om Bibeln är trovärdig?
  - *Man kan använda just dessa metoder. Vi ska titta närmare på det.*

Nya Testamentets historiska trovärdighet

Vem skrev och när?

Är författarna till evangelierna okända?

- Författarna till evangelierna är anonyma på så vis att det inte i själva evangelierna står skrivet vem som är författare.[1]
- Tidiga så kallade kyrkofäder bekräftar att de författare som evangelierna är namngivna efter är de riktiga författarna.[2]
- Det finns inga seriösa motförslag.[3]
- När det gäller Johannes evangelium är det en tidig kyrkofader som nämner lärjungen Johannes och Johannes ”äldste”. Det kan tolkas på två sätt, antingen att det är en och samma person, eller att det är två olika personer och att det då är Johannes ”äldste” som skrivit. Alla andra tidiga kyrkofäder säger dock att det är lärjungen Johannes som skrivit, varför det är det mest troliga.[4]
- Det finns inte några rimliga motiv till att uppdiktade historier skulle ha namngets efter Markus eller Lukas, som inte var av Jesu tolv utvalda lärjungar, och inte heller Matteus, trots att han var en av de tolv. Han var tulltjänsteman, som i och med sitt yrke var illa sedd eftersom han tjänade romarna. Inget av dessa tre namn skulle ha gett trovärdighet till uppdiktade historier.[5]
- Det finns således ingenting som tyder på att det är andra författare till evangelierna än vad som är allmänt vedertaget: Jesu lärjunge Matteus, Petrus lärjunge Markus, läkaren Lukas som var Paulus följeslagare och Jesu lärjunge Johannes.

Har ögonvittnen någon roll?

- Nya Testamentet skrevs ned medan ögonvittnen till händelserna fortfarande levde, vilket gör att det historiskt är väldigt trovärdigt.
- Paulus påpekar särskilt i första brevet till Korinterna (1 Kor 15:6) att många ögonvittnen fortfarande lever.

[1] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 32
[2] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 32
[3] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 33
[4] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 33–34
[5] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 33

- Det är kort tid mellan händelserna och nedtecknandet av dem i evangelierna och även i breven, vilka också till en del beskriver eller bekräftar händelserna.
- Evangelierna skrevs (som vi sett ovan) av ögonvittnen och av personer som intervjuat ögonvittnen.
    - Matteus, som skrev Matteusevangeliet, var en av Jesu 12 utvalda lärjungar, och var själv ögonvittne till händelserna.
    - Johannes, som skrev Johannesevangeliet, var en av Jesu 12 utvalda lärjungar, och var själv ögonvittne till händelserna. Johannes var dessutom en av Jesu tre närmaste lärjungar.
    - Markus, som skrev Markusevangeliet, intervjuade ögonvittnet Petrus, som var en av de 12. Petrus var dessutom en av de tre närmaste lärjungarna.
    - Lukas, läkaren och historikern, som skrev Lukasevangeliet, intervjuade ögonvittnen och skrev ned händelserna i kronologisk ordning. Av hans text kan man sluta sig till att Lukas bland annat intervjuade Jesu mor, Maria.
- Evangelierna innehåller just sådana små skillnader i återgivningen som J Warner Wallace, som erfaren detektiv, skulle förvänta sig om äkta ögonvittnen berättar vad de själva har varit med om och bevittnat. Det kan se ut som motsägelser för den som inte är insatt i frågor om vittnesmål. Istället bekräftar skiljaktigheterna äktheten. Det handlar exempelvis om var vittnet befinner sig geografiskt, rumsligt, vad vittnet har för kunskaper och tidigare erfarenheter, vad vittnet observerar och betonar. Enligt Wallace finns i evangelierna tydliga bevis för att händelserna som återges i evangelierna är riktiga ögonvittnesskildringar. Vittnesmålen om Jesus visar tydligt att det som står skrivet om honom har hänt, att händelserna har inträffat i verkligheten.[6]
- En av de viktigaste uppgifterna för en detektiv är, enligt Wallace, att lyssna noga när många ögonvittnen uttalar sig om vad de observerade på brottsplatsen. Det är detektivens jobb att sammanställa bilden av vad som hände. Det är inte troligt att något enskilt vittne har sett varje detalj, så de olika beskrivningarna av händelsen behöver sättas ihop på sådant sätt att den ena ögonvittnesskildringen fyller igen luckor som kan finnas i den andra ögonvittnesskildringen och vice versa. Sanna och pålitliga ögonvittnesskildringar är aldrig helt parallella och identiska. Istället utgör de olika delar av samma pussel, oavsiktligt stödjande och kompletterande varandra med detaljer kring vad som verkligen hände.[7]

[6] J Warner Wallace, Cold Case Christianity
[7] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 183

- När Wallace, som ateist, först läste igenom evangelierna med kriminaltekniskt fokus och jämförde de ställen där två eller fler evangelier beskriver samma händelse, slogs han genast av den rika förekomsten av oavsiktligt stödjande uppgifter. De sammantagna beskrivningarna passade ihop som ett pussel, just på det sätt en kriminalteknisk expert skulle vänta sig från oberoende ögonvittnen. En fråga, som uppstod vid läsning av ett evangelium, besvarades oavsiktligt i ett av de andra evangelierna.[8]
    - Wallace menar att den troligaste förklaringen till detta är att evangelierna är ögonvittnesskildringar från olika ögonvittnen till händelserna och att de skildrat detaljerna utifrån vad de observerat. De har helt enkelt beskrivit något som faktiskt hände. [9]
    - Wallace menar att det är högst osannolikt att denna typ av oavsiktligt stödjande detaljer har uppstått genom att författarna har suttit tillsammans och skrivit, för att hitta på en smart lögn som var så subtil att väldigt få skulle upptäcka den. [10]
    - J J Blunt identifierade, enligt Wallace, över 40 stycken sådana ”oplanerade sammanträffanden” i Nya Testamentet.[11]
- Vid förhöret av Jesus hittar vi en av dessa situationer med oavsiktligt stödjande uppgifter:

> [67]Och de spottade honom i ansiktet och slog honom med knytnävarna.
> Andra slog honom i ansiktet [68]och sade: "Profetera för oss, Messias!
> Vem var det som slog dig?" (Matt 26:67–68)

Denna fråga från medlemmar i rådet verkar konstig. De som attackerade Jesus stod ju framför honom. Varför skulle de fråga ”Vem var det som slog dig?” Det verkar inte vara någon utmaning, förutsatt att Jesus kunde se sina attackerare och enkelt identifiera dem. Lukas berättar mer:[12]

> [63]Männen som bevakade Jesus hånade honom och slog honom. [64]De
> täckte över honom och frågade: "Profetera! Vem var det som slog dig?"
> [65]De sade också mycket annat hånfullt till honom. (Luk 22:63–65)

Matteus skildring blir begriplig när vi läser Lukas uppgift att de hade täckt för hans ögon. Detta är ett vanligt karaktärsdrag för sanna, pålitliga

[8] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 184
[9] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 184
[10] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 184
[11] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 185
[12] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 187

ögonvittnesberättelser. Wallace har varit med om liknande situationer ett antal gånger. Ofta finns obesvarade frågor kvar i ett brottsmål, till dess att man flera år senare hittar ytterligare ett vittne.[13]

Hur lång tid efter händelserna skrevs evangelierna?

De flesta forskare inom området är överens om att Nya Testamentet skrevs någon gång inom tidsintervallet år 40–99 e Kr.

- För att tidsbestämma när de olika evangelierna och breven i Nya Testamentet skrevs kan man räkna baklänges med hjälp av vilka händelser som nämns och vilka som inte nämns.
- Romarna förstörde templet i Jerusalem år 70 e Kr. Detta finns inte beskrivet någonstans i Nya Testamentet, trots att det var en så enormt påverkande händelse. Inte heller nämns romarnas belägring av Jerusalem, vilken pågick under tre år, före förstörelsen av templet. Det här tyder på att det mesta av Nya Testamentet nedtecknades innan dessa händelser inträffade.
- Lukas skrev Apostlagärningarna, som en uppföljare av Lukasevangeliet, där han berättar om hur lärjungarna sprider evangeliet och hur de blir förföljda. I flera av händelserna som utspelas i senare delen av Apostlagärningarna var Lukas själv med. Det framgår tydligt att han skriver ”vi” när han själv var med och ”de” när han inte själv var med.
    - Petrus och Paulus är två huvudpersoner i återgivningen och Paulus sitter i husarrest i slutet av Apostlagärningarna. Jesu bror, Jakob är ännu en viktig person som omnämns flera gånger i Apostlagärningarna, då han är en av ledarna i församlingen i Jerusalem.
    - Att Jesu lärjunge och apostel Jakob halshuggs återges i Apostlagärningarnas kapitel 12, och Stefanus avrättning genom stening återges i kapitel 7.
    - Varken Paulus eller Petrus död/avrättning omnämns i Apostlagärningarna och inte heller Jesu bror Jakobs avrättning. Man kan sluta sig till att Apostlagärningarna skrevs medan dessa tre fortfarande levde. (Wallace, Blomberg)
    - Petrus avrättades år 65, Paulus avrättades år 64 och Jakob, Jesu bror, avrättades år 62 e Kr[14], enligt J Warner Wallace. Dateringen av Apostlagärningarna blir då senast år 61 eller 62 e Kr.

[13] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 187

  - Doktor Craig L Blomberg, som intervjuats av Lee Strobel, drar också slutsatsen att Apostlagärningarna måste vara skriven senast 62 e Kr, eftersom den slutar medan Paulus sitter i husarrest.
  - I olika källor förekommer olika uppgifter om dödsår för dessa tre: Paulus 62–67 e Kr, Petrus 64–68 e Kr och Jesu bror Jakob 62–65 e Kr. Det verkar råda samstämmighet om att det var i Rom under Kejsar Nero som Paulus och Petrus blev avrättade. Flera källor uppger att Jakob blev stenad. Om dateringen av Apostlagärningarna flyttas fram enligt dessa uppgifter skulle den ändå dateras till senast 64–65 e Kr.

- Lukasevangeliet är skrivet före Apostlagärningarna. Lukas skriver att han noga har efterforskat och att han har bestämt sig för att skriva ned allt i kronologisk ordning. Han anger att många redan har skrivit ned händelserna, samt att han och andra har fått händelserna berättade av ögonvittnen. (Luk 1:1–4)
- Det verkar som att Paulus på minst två ställen citerar ur Lukasevangeliet (1 Tim och 1 Kor), vilket i så fall skulle tyda på att Lukas evangelium var nedskrivet och känt sedan tidigare, att det alltså cirkulerade bland de kristna. Första Korinterbrevet skrevs i mitten av 50-talet e Kr (53–57 e Kr). Det skulle innebära att Lukasevangeliet skrevs tidigare än så. J Warner Wallace drar den slutsatsen. Det kan dock finnas andra förklaringar till att Paulus text är lik Lukas text, exempelvis muntlig överföring av viktiga trossatser.
- **Lukasevangeliet** i sin tur hänvisar till och verkar citera Markusevangeliet och Matteusevangeliet i sammanlagt över fem hundra verser (Wallace). Det skulle tyda på att båda dessa evangelier existerade före Lukasevangeliet. Även Dr Craig L Blomberg menar att Lukas i sitt evangelium har tagit in delar av Markus evangelium. Det är sannolikt att Lukas har undersökt alla skriftliga källor som fanns att tillgå när han skrev ner Lukasevangeliet, eftersom han hade undersökt fallet noga. Det är därför helt logiskt att han skulle citera det Markus och Matteus skrivit, om detta fanns att tillgå. Lukas skriver dessutom att många har sammanställt händelserna, vilket också kan ge stöd för att Markus och Matteus evangelier redan fanns när Lukas skrev sitt.
- **Matteusevangeliet** är skrivet till judar, med en mängd hänvisningar till Gamla Testamentet. Språksammansättningen i Matteusevangeliet tyder på att det kan vara skrivet på hebreiska från början och att det översattes till grekiska. Det finns även uppgifter från några tidiga kyrkofäder att Matteusevangeliet var

[14] Peter S Williams anger i Digging For Evidence, 2016, sid 72, att Jakob blev dödad år 62 e Kr, enligt Josefus, judisk historiker under första århundradet.

skrivet på hebreiska eller arameiska (som är likt hebreiska).[15, 16] Enligt kyrkofäderna är Matteusevangeliet det evangelium som skrevs först. Många nutida forskare hävdar istället att Markusevangeliet skrevs först.

- **Markusevangeliet** är kortfattat och händelseorienterat, skrivet som i brådska. Det har, enligt detektiven J Warner Wallace, karaktären av en första polisrapport från en brottsplats.
- Jesus korsfästes kring 30–33 e Kr.
- J Warner Wallace slutledning är att Markus och Matteus evangelier skrevs i slutet av 40-talet eller senast i början av 50-talet. Det skulle betyda att både Markus och Matteus evangelier skrevs inom 15–20 år efter korsfästelsen.
- Dr Craig L Blomberg räknar på liknande sätt ut att Markusevangeliet måste vara skrivet senast i slutet av 50-talet eller början av 60-talet. Han har då räknat med korta tidsintervall bakåt från Apostlagärningarna år 62 e Kr, Lukas evangelium senast år 61 e Kr och Markus evangelium år 60 e Kr eller tidigare. Dr Craig L Blomberg summerar att det är högst 30 år mellan korsfästelsen de första evangelierna.[17]
- John Wenham argumenterar i sin bok ”Redating Matthew, Mark and Luke” för en ännu tidigare datering. Han daterar Matteusevangeliet till cirka år 40, Markusevangeliet cirka år 45 och Lukasevangeliet cirka år 54.[18]
- Även med en betydligt senare datering av nedtecknandet av evangelierna (än enligt ovan), som är accepterad i de mest liberalteologiska sammanhangen, med Markusevangeliet på 70-talet, Matteus- och Lukasevangelierna på 80-talet och Johannesevangeliet på 90-talet, är det ändå mycket kort tid efter händelserna, sett från historiskt perspektiv. Många ögonvittnen levde då fortfarande. Det blir ändå bara 40–50 år till Markusevangeliet och 50–60 år till Matteus och Lukas evangelier.
- Vi kan jämföra med Alexander den store, om vilken de två första biografierna skrevs mer än fyra hundra år efter hans död, 323 f Kr. Dessa biografier anses enligt historiker vara trovärdiga. Legender om Alexander den store uppkom först under århundradena efter att biografierna hade skrivits.[19]

[15] http://www.vesa-annala.se/366970170
[16] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 35
[17] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 48–49
[18] https://www.thegospelcoalition.org/themelios/review/redating-matthew-mark-and-luke/
[19] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 48

- Det finns även en stor mängd citat från Nya Testamentet nedskrivna av de tidiga kyrkofäderna, totalt över 86 000, varav 32 000 citat före år 325 e Kr (och kyrkomötet i Nicea).
- Kyrkofädernas citat från de tre första århundradena är så omfattande att hela Nya Testamentet, förutom elva verser, har kunnat återskapas med hjälp av dessa (av Sir David Dalrymple, advokat och historiker som levde 1726-1792).[20]
- Det saknas historiskt stöd för att evangelierna skulle vara nedtecknade flera hundra år efter de händelser som återges.
- Samtliga av Nya Testamentets brev dateras till det första århundradet. Många av breven tros vara skrivna före evangelierna.[21] Många anser Jakobsbrevet vara det äldsta brevet. En vanlig datering är att Jakobsbrevet och Galaterbrevet skrevs på 40-talet e Kr, Tessalonikerbreven och Korintierbreven samt Romarbrevet på 50-talet och övriga brev utom Johannesbreven på 60-talet. Johannes tre brev och Uppenbarelseboken dateras till 80- och 90-talet e Kr.

Slutsats

- Evangelierna och Apostlagärningarna skrevs av ögonvittnen och personer som intervjuat ögonvittnen och breven skrevs av första generationens kristna.

Har texterna bevarats eller förändrats?

Inga av Bibelns originalhandskrifter finns bevarade. Inte heller andra original av skrifter från antiken. Det som finns idag är avskrifter. Det finns fler avskrifter av Nya Testamentet än av alla andra skrifter från antiken.[22]

Avskrifter av kända antika verk

- Vi kan jämföra med **andra antika verk**, där de flesta endast har en handfull avskrifter/kopior.
  - Lucretius skrift finns en (**1**) kopia.[23]
  - Euripides skrifter finns i nio (**9**) kopior.[24]
  - Julius Caesars skrifter finns i tio (**10**) kopior.[25]

[20] Josh McDowell, ”Evidence That demands a Verdict”, vol.1, 1972, sid 50–51.
[21] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 49–50
[22] Dr Bruce M Metzger och Dr F F Bruce, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 91
[23] Om Titus Lucretius Carus https://sv.wikipedia.org/wiki/Om_tingens_natur
[24] https://www.bibelnsintegritet.com/faq/kan-man-lita-pa-den-bibliska-texten-vi-har-idag/
[25] https://www.bibelnsintegritet.com/faq/kan-man-lita-pa-den-bibliska-texten-vi-har-idag/

- Herodotos skrifter finns i nio (**9**) kopior från 900–1000-talet e Kr, och från 0–300-talet e Kr finns **18** små papyrusfragment med mindre än en sida var.[26, 27]
- Platon (428–348 f Kr) var en grekisk filosof, matematiker och författare som verkade i Aten[28]. Av Platons Tetralogier finns sju (**7**) kopior[29, 30] och det finns totalt cirka **250** handskrifter av Platons verk. [31, 32] Det äldsta papyrusfragmentet är från 200-talet f Kr och de två äldsta längre manuskripten är från ca 900 e Kr.[33]

- Homeros Iliaden dateras vanligen till 800[34]–700[35]-talet f Kr. Iliaden är den antika skrift som har näst flest kopior. Här finns olika uppgifter om antal kopior i olika källor, allt från 430 st till 1 900 st.
  - Färre än **650**[36] (643[37]) kopior och fragment av kopior har hittats, enligt flera källor. En källa uppger att fram till nu (år 2012) har 647 manuskript av Iliaden hittats och av dessa är det 190 som innehåller kompletta kopior.[38] En källa anger att det finns ca 200 medeltidsmanuskript och över 230 papyrusfragment.[39]
  - Som kontrast uppger en källa att 1 900 kopior och fragment av kopior av Iliaden har hittats.[40] Ytterligare en annan källa anger att över 1 000 har hittats av Iliaden och Odyssén tillsammans.[41]
  - Fragment av kopior har hittats från 100–200-talen e Kr och framåt[42, 43], vilket ger omkring 800–1000 år mellan original och kopia.

---

[26] Jeremy Norman, History of Information https://www.historyofinformation.com/detail.php?id=2605
[27] http://www.tertullian.org/rpearse/manuscripts/greek_classics.htm#Herodotus
[28] https://sv.wikipedia.org/wiki/Platon
[29] http://mrontemp.blogspot.com/2008/10/did-plato-exist.html
[30] http://www.tillliv.se/2001/08/bibelns-trovardighet/
[31] https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_manuscripts_of_Plato%27s_dialogues
[32] https://www.helahalsingland.se/artikel/det-som-star-i-bibeln-ar-det-som-skrevs
[33] https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_manuscripts_of_Plato%27s_dialogues
[34] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 87
[35] https://sv.wikipedia.org/wiki/Iliaden
[36] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 87
[37] Svenska Kärnbibeln 2019, sid 7
[38] https://www.bible.ca/ef/topical-the-earliest-new-testament-manuscripts.htm
[39] http://www.tertullian.org/rpearse/manuscripts/greek_classics.htm#Homer
[40] https://chs.harvard.edu/CHS/article/display/4853.3-the-ptolemaic-papyri-of-the-iliad-evidence-of-eccentricity-or-multitextuality-#noteref_n.18
[41] https://www.lib.uchicago.edu/collex/exhibits/homer-print-transmission-and-reception-homers-works/homer-print/
[42] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 87
[43] https://www.alltombibeln.se/bibelfragan/nyatesta.htm

- I Egypten har mycket gamla papyrusfragment med text från Iliaden hittats. Enligt två källor har de äldsta daterats till ca 200-talet f Kr[44] (300/200-talet f Kr[45]). Tiden mellan originalet och de tidigaste fragmenten blir då omkring 400–600 år.
- Den äldsta fullständiga kopian av Iliaden är från 900-talet e Kr.[46, 47]
- Bland manuskripten är det enligt en källa 95 % samstämmighet.[48] Andra källor uppger att samstämmigheten i manuskripten från medeltiden är stor, medan de tidigaste manuskripten har stora variationer.[49] Dock består dessa av små fragment och innehåller därmed inte så mycket text.

- De tidigaste handskrifterna av verk från **första århundradets historiker** såsom Josefus, Tacitus och Suetonius dateras från 700-/800- till 1000-talet. Det är minst 700 år efter det att originalen skrevs.
  - Josefus (37/38 e Kr–kort efter 100 e Kr) var en judisk historiker, som bland annat skrev ”Judiska fornminnen” och ”Om det judiska kriget”. Den senare finns i nio (**9**) grekiska kopior från 900–1100-talet e Kr.[50, 51] På 500-talet översattes alla Josefus skrifter till latin.[52] (Jag har inte hittat någon uppgift om antal kopior på latin.)
  - Tacitus (ca 55–120 e Kr) var en romersk historiker, författare och statsman. Av hans 16 Annualer har vi idag 12 stycken, medan övriga har gått förlorade. Av vardera boken finns endast en (**1**) kopia/avskrift. Avskriften av bok 1–6 är från 850-talet och avskriften av bok 11-16 är från 1000-talet. Bok 7–10 saknas.[53]
  - Suetonius (ca 69–efter 122 e Kr) var en romersk historiker och författare som var samtida med kejsar Hadrianus (76–138 e Kr), för vilken han en tid tjänstgjorde som chef för den kejserliga korrespondensen. Suetonius är känd för verket ”De vita Caesarum”, skriven 119–122 e Kr, av vilken det finns

[44] Jason Daley, 2018, Smithsonian Magazine https://www.smithsonianmag.com/smart-news/oldest-greek-fragment-homer-discovered-clay-tablet-180969602/
[45] https://chs.harvard.edu/CHS/article/display/4853.3-the-ptolemaic-papyri-of-the-iliad-evidence-of-eccentricity-or-multitextuality-
[46] https://chs.harvard.edu/CHS/article/display/4853.3-the-ptolemaic-papyri-of-the-iliad-evidence-of-eccentricity-or-multitextuality-
[47] https://www.homermultitext.org/manuscripts-papyri/venetusA.html
[48] Svenska Kärnbibeln 2019, sid 7
[49] https://chs.harvard.edu/CHS/article/display/4853.3-the-ptolemaic-papyri-of-the-iliad-evidence-of-eccentricity-or-multitextuality-
[50] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 87
[51] http://www.tertullian.org/rpearse/manuscripts/josephus_jewish_war.htm
[52] Kungliga biblioteket, http://193.10.12.180/codex-gigas/Svensk-Codex-Gigas/long/texter/josephus/
[53] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 86–87

drygt **200** kopior. Det äldsta manuskriptet dateras till slutet av 700-talet eller första hälften av 800-talet e Kr. Från 1200-talet och tidigare finns totalt 19 kopior. Övriga av hans verk finns endast i fragment eller har gått förlorade.

Avskrifter av Nya Testamentet

När vi jämför Nya Testamentet med övriga antika skrifter är skillnaden slående.

- Av Nya Testamentet har man hittat tusentals avskrifter, de flesta på pergament, och några mycket tidiga på papyrus.
  - Man har hittat över 5 600 grekiska avskrifter[54, 55] – originalspråket. (5 752 hade hittats, enligt en annan källa, år 2012.)[56]
  - Dessutom finns handskrifter av översättningar till andra språk:
  - 10 000 handskrifter på latin[57, 58, 59] och
  - 9 300 handskrifter på andra språk som syriska, slaviska, etiopiska och armeniska.[60]
  - Totalt över 24 000 avskrifter av Nya Testamentet har hittats.[61, 62, 63] (En annan källa anger 25 000–30 000 i antal år 2012.)[64]
- Den mycket stora mängden manuskript kan jämföras med varandra, vilket gör att säkerheten om vad som stod skrivet i originalen är stor. Avskrifter från olika geografiska områden kan jämföras med varandra och avskrifter från olika tidsperioder kan jämföras med varandra.
- Nya Testamentets avskrifter stämmer väl överens. Samstämmigheten är 99,5 %.[65]
- För Nya Testamentet är det kortare tid mellan original och funna avskrifter än för alla andra skrifter från antiken.
  - Betydande delar av evangelierna finns i handskrifter från det sena 100-talet till tidiga 200-talet e Kr och den äldsta sammanställningen av evangelierna är

[54] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 91
[55] https://sv.wikipedia.org/wiki/Textkritisk_bibelforskning
[56] https://sti.fi/images/kulmakivi/hrnst12-1/s4.pdf
[57] https://sv.wikipedia.org/wiki/Textkritisk_bibelforskning
[58] https://sti.fi/images/kulmakivi/hrnst12-1/s4.pdf
[59] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 91
[60] https://sv.wikipedia.org/wiki/Textkritisk_bibelforskning
[61] https://solascriptura.se/?page_id=411
[62] https://www.bibelnsintegritet.com/faq/kan-man-lita-pa-den-bibliska-texten-vi-har-idag/
[63] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 91
[64] https://sti.fi/images/kulmakivi/hrnst12-1/s4.pdf
[65] Svenska Kärnbibeln 2019, sid 7

från 200-talet e Kr.[66] Det finns handskrifter som är kompletta Nya Testamenten inom 200–250 år efter det att originalen kom till.[67, 68]

- ”Papyrus 46” från 175–225 e Kr omfattar en stor del av Nya Testamentets brev: Hebreerbrevet, Galaterbrevet, Efesierbrevet, Filipperbrevet, Kolosserbrevet, Första och Andra Korinterbrevet, de åtta sista kapitlen av Romarbrevet, samt två kapitel av Första Tessalonikerbrevet. Detta är ett av många exempel som visar att det långt före kyrkomötet i Nicaea 325 e Kr fanns en väletablerad sammanställning av Nya Testamentets böcker.[69]
- ”Papyrus 52” är ett litet papyrusfragmentet från Johannesevangeliet, Joh 18: 31-33, 37-38, som inköptes i Egypten 1920 och har daterats till 100–150 e Kr[70] (ca 125 e Kr)[71]. Texten är skriven med en handstil som kännetecknade första halvan av 100-talet. [72] Det anses av många som det äldsta kända fragmentet av Nya testamentets skrifter.[73] Tiden mellan original och tidigaste fragment hamnar inom tidsspannet 1–60 år.
- Ett annat fynd av ett papyrusfragment gjordes i slutet av 1800-talet, Magdalen Papyrus, och kan faktiskt vara ännu äldre. Det har daterats tre gånger, med allt bättre metoder. Dateringen har blivit allt tidigare och den senaste dateringen gjordes med lasermikroskop 1994 och jämfördes med andra väldaterade papyrusfragment. Fyndet tidsbestämdes då till det första århundradet.[74] Den grekiska texten från Matteusevangeliet kapitel 26, vers 23 och 31, finns på detta fragment.
- 1955 utforskades Qumran-grotta nummer sju. Där hittades bara 19 små papyrusfragment på grekiska. Att de var på grekiska förvånade. Två av fragmenten identifierades som gammaltestamentliga texter. De övriga förblev länge oidentifierade.[75]
    - 1972 utforskade en spansk papyrusforskare, O’Gallaghan, ett litet fragment (3,3x 2,3 cm) från grotta sju. Han lyckades säkert identifiera elva bokstäver, medan nio förblev osäkra. O’Gallaghan hävdade att

[66] http://www.vesa-annala.se/366970170
[67] https://www.alltombibeln.se/bibelfragan/nyatesta.htm
[68] https://solascriptura.se/?page_id=411
[69] Svenska Kärnbibeln 2019, sid 7
[70] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 89
[71] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 146
[72] https://sv.wikipedia.org/wiki/Papyrus_P52
[73] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 89
[74] Chuck Missler, 2001, The Magdalen Papyrus, Astonishing Rediscovery https://www.khouse.org/articles/2001/333/
[75] Sören Wibeck, 2001, Populärhistoria https://popularhistoria.se/vetenskap/arkeologi/nya-fynd-i-rullarna-fran-qumran

texten var från Markus evangelium, vilket han hade lyckats spåra upp med hjälp av en nytestamentlig konkordans. Få trodde honom.

  - Kring år 2000 fick en tysk papyrusforskare, C P Thiede, tillstånd att låta Israels kriminaltekniska anstalt fotografera samma fragment. Teknikerna kunde säkert identifiera ett grekiskt tecken som tidigare varit osäkert. Det visade sig att O'Gallaghan haft rätt i sin identifiering av samma tecken. Det blev nu tydligt att fragmentet innehåller följande text från Markusevangeliet: "de hade inte förstått något av detta med bröden, utan de var förstockade. När de farit över sjön, kom de till Genesaret och gick iland där."(Mark 6:52–53)
  - Ett annat fragment från grotta sju visade sig vara från Paulus första brev till Timoteus. En del har tidigare hävdat att detta brev skrevs i Paulus namn först 40 år efter hans död. Fyndet visar att det faktiskt skrevs under hans livstid.

- Texterna kopierades nästan omedelbart efter originalets färdisgtällande. Samtidigt användes själva originalen under flera århundraden. Det innebär att originaltexter till Nya Testamentets böcker fortfarande lästes 200–300 år efter författarnas död.[76]

- Normalt anses äldre kopior vara mer trogna originalet än yngre kopior. Det är dock inte alltid åldern bestämmer vilket manuskript som är mest troget den ursprungliga texten. Äldre manuskript kan vara förvanskade och texten i ett mer sentida manuskript kan i verkligheten vara mer trogen originalet.[77]

Hur allvarliga är skrivfelen i avskrifterna?

- Ofrånkomligen har det blivit en del korrekturfel vid avskrift, men det rör sig om små skillnader som inte påverkar betydelsen, så som stavfel och ibland ändrad ordning av orden. I det här fallet har grekiskan den fördelen att ordens ordning i meningsuppbyggnaden inte bestämmer innebörden, så som den gör i svenska och engelska språken. Exempelvis blir "hunden bet mannen", eller "mannen bet hunden" helt olika innebörd på svenska. På grekiska bär istället orden i sig information om subjekt och objekt och det har därför ingen betydelse vilken ordning de skrivs i.[78]

- Det förekommer i en del manuskript att små tillägg har gjorts i form av kommentarer som förmodligen stått i marginalen och i vissa fall har skrivits in i

[76] http://www.vesa-annala.se/366970170
[77] https://www.britannica.com/topic/biblical-literature/Types-of-writing-materials-and-methods
[78] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 93

själva texten.[79] Eftersom det finns så många olika handskrifter kan det lätt avgöras vad som stod skrivet från början, genom jämförelser mellan olika handskrifter.[80]

- Enligt Dr Bruce M Mezger påverkas inga lärosatser av de skriftvariationer som förekommer. [81, 82]
  - 99 % av de skiljaktigheter som finns mellan olika manuskript är sådana som inte har någon betydelse (se föregående punkt). Av alla skiljaktigheter är det bara ca 50 stycken som har betydelse och ingen av dessa 50 påverkar den kristna läran. I mer än 99 % av fallen kan man dessutom återskapa originaltexten på ett trovärdigt sätt.[83]
  - Det finns ett fall där någon har lagt till en uppräkning av Fadern, Ordet och den helige Ande (1 Joh 5:7–8). Detta är ett tydligt tillägg som enbart finns i 7–8 handskrifter från 1400- och 1500-talen (främst latinska). Eftersom treenigheten framträder i många andra bibelställen påverkar detta tillägg inte någon lärosats.[84] I nyare översättningar har det inte tagits med eller finns endast som en not.

Citat hos kyrkofäderna

- Utöver avskrifterna av Nya Testamentets evangelier och brev finns också 86 000 citat från de tidiga kyrkofäderna som bekräftar Nya Testamentets texter.[85]

Slutsats

- Det finns ingenting som tyder på att Nya Testamentets texter har förändrats med tiden. Tvärt om är samstämmigheten överväldigande mellan olika avskrifter. Vi kan konstatera att texterna har bevarats.

[79] Robert M Grant, Biblical literature https://www.britannica.com/topic/biblical-literature/Types-of-writing-materials-and-methods
[80] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 85
[81] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 93–94
[82] https://solascriptura.se/?page_id=411
[83] https://solascriptura.se/?page_id=411
[84] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 93–94
[85] https://solascriptura.se/?page_id=411

Hur bestämdes vad som skulle ingå i Nya Testamentet?

En del tror att kyrkomötet i Nicea 325 e Kr (eller något annat kyrkomöte senare under 300-talet) valde ut vilka böcker deltagarna tyckte skulle bilda Nya Testamentet och att de då valde bort en mängd andra lika relevanta dokument, bara för att dessa inte passade in i hur de ville framställa Jesus och den kristna tron. Detta stämmer dock inte med hur det i verkligheten gick till.

- Som framgått i avsnittet om avskrifter/kopior har man hittat samlingar av nytestamentliga böcker långt tidigare (än år 325), böcker som användes regelbundet för undervisning i de kristna församlingarna. Som tidigare nämnts finns flera fynd från 200-talet, där alla fyra evangelierna är samlade tillsammans.[86]
- Man brukar tala om Nya Testamentets ”kanon”. Kánon är grekiska för ”rättesnöre”, ”mätredskap” och används för den erkända och auktoritativa samlingen av skrifter i ett visst sammanhang.[87]
- Dr Bruce M Metzger menar att auktoriteten hos Nya Testamentets böcker inte kommer av att de blev utvalda att ingå, utan tvärt om att de blev utvalda att ingå för att de redan hade auktoritet.[88]
- Det var en hög grad av enhällighet angående den större delen av Nya Testamentet redan inom de två första århundradena.[89] 20 av de skrifter som nu ingår i Nya Testamentet, bland annat de fyra evangelierna, var allmänt accepterade som auktoritativa ända sedan den kristna församlingens första decennier.[90, 91]
- Kanons slutliga gräns förblev obestämd under en tid,[92] men samtliga skrifter som var omdiskuterade och sedan erkändes som delar av kanon hade ett tidigt och tydligt stöd i kristenheten.[93]
- I några av Nya Testamentets brev kan vi se att man tidigt började tala om nytestamentliga skrifter med samma terminologi (grafai) som man använde för gammaltestamentliga skrifter. Petrus nämner i sitt andra brev (2 Petr 3:16) paulusbreven bland de övriga Skrifterna (grafai), och i 1 Tim 5:18 citeras ett

[86] http://www.vesa-annala.se/366970170
[87] Anders Gerdmar http://www.andersgerdmar.com/blog/nagot-om-bibelns-kanon/766/
[88] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 99
[89] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 96
[90] Lee Strobel, The Case For Christ, sid 101
[91] http://luk.se/NTsKanon.htm
[92] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 96
[93] Anders Gerdmar http://www.andersgerdmar.com/blog/nagot-om-bibelns-kanon/766/

Jesusord (som återfinns i Lukasevangeliet) tillsammans med Gamla Testamentet under den gemensamma beteckningen grafai.[94]

- Det finns tecken som tyder på att nästan hela Nya Testamentets kanon var klar kring år 100. När villoläraren Marcion på 130-talet e Kr börjar attackera en Bibel med både gamla och nya skrifter tyder det på att en sådan kanon redan existerade.[95]

Kriterierna för de kanoniska böckerna

I grund och botten hade den tidiga kyrkan tre kriterier för att avgöra vilka dokument som skulle ingå i Nya Testamentet.[96, 97]

1. Skriften måste läromässigt stämma överens med den undervisning som apostlarna från början fått av Jesus och som de sedan hade undervisat vidare. Den fick inte på något sätt stå i strid med denna undervisning.
2. Skriften måste ha apostolisk auktoritet, det vill säga, den måste ha skrivits antingen av en apostel (ögonvittne), eller av en apostlalärjunge. Eftersom apostlarna hade fått undervisningen direkt från Jesu egen mun och sedan vidarebefordrat den till sina egna lärjungar kunde man förlita sig på att innehållet i apostlarnas samt apostlalärjungarnas skrifter var korrekt. Paulus räknades här som apostel och han hade kontrollerat sin undervisning mot de övriga apostlarnas.
3. Skriften måste ha använts kontinuerligt inom den kristna församlingen, från tidig tid, och vara allmänt accepterad där redan från början. Den skulle alltså ha författats och blivit allmänt känd medan ögonvittnen fortfarande levde och kunde intyga att uppgifterna stämde (eller annars protestera). Detta var ytterligare en garanti för skrifternas korrekthet.

Skrifter som tillkommit utanför den urkristna församlingen och/eller som innehöll läror som inte överensstämde med den ursprungliga undervisningen var därmed inte aktuella att ta med i sammanställningen av Nya Testamentet. Inte heller skrifter som inte hade någon apostel eller apostlalärjunge som författare.

Listor med kanoniska böcker

- Vid det regionala konciliet för Mindre Asien, i Laodicea 363–364 e Kr, erkändes 26 böcker som kanoniska. Av dagens 27 nytestamentliga böcker saknades

[94] Anders Gerdmar http://www.andersgerdmar.com/blog/nagot-om-bibelns-kanon/766/
[95] Anders Gerdmar http://www.andersgerdmar.com/blog/nagot-om-bibelns-kanon/766/
[96] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 97
[97] http://christermalmberg.se/documents/texter/bibeln/apokryferna_nt/bibeln_apokryferna_nt.php

endast Uppenbarelseboken. Alla fyra evangelierna, Apostlagärningarna och alla Nya Testamentets brev omfattades.[98]

- Den äldsta kompletta förteckningen över samtliga 27 skrifter som idag ingår Nya Testamentets kanon, inklusive Uppenbarelseboken, har hittats i Athanasius påskbrev från år 367.[99] Athanasius var biskop i egyptiska Alexandria.
- Nya Testamentets kanon av 27 böcker kan sägas ha fastställts på två kyrkomöten i slutet av 300-talet, konciliet i Hippo år 393 och det efterföljande konciliet i Kartago år 397.[100, 101]

Apokryfer

Dr Bruce M Metzger, som har intervjuats av Lee Strobel, är väl insatt i apokryferna.

- Enligt Dr Bruce M Metzger är de apokryfiska berättelserna skrivna under 100-, 200-, 300-, 400- och 500-talen, långt senare än de fyra evangelierna.
- Berättelserna är generellt rätt banala, enligt Dr Bruce M Metzger och de har namn som är helt orelaterade till de verkliga författarna, namn som lånats för att ge ökad trovärdighet till dessa skrifter, till exempel Petrus, Tomas, Filippos, Maria.
- Många av skrifterna har en gnostisk lära och stämmer inte med Jesu undervisning eller apostlarnas undervisning.
- Petrusevangeliet antas ha skrivits omkring år 150, eventuellt i Syrien och i kretsar som varit påverkade av gnostiska läror, och det är följaktligen inte aposteln Petrus som är författaren.[102]
- Tomasevangeliet innehåller 114 uttalanden som föreställer vara citat av Jesus. Boken innehåller inte någon skildring av vad Jesus gjorde, eller av hans liv.
- Enligt Dr Bruce M Metzger, som har översatt Tomasevangeliet till engelska, verkar Tomasevangeliet vara skrivet på grekiska i Syrien omkring 140 e Kr. En (1) kopia finns från 400-talet på koptiska[103]. Ett annat fynd av fragment från Tomasevangeliet på grekiska har daterats till 100–200-talen[104].
- En del av uttalandena i Tomasevangeliet har, enligt Dr Bruce M Metzger, stora likheter med några av Jesu uttalanden i evangelierna, och kan vara mer eller

[98] https://en.wikipedia.org/wiki/Council_of_Laodicea (Datum för referens: 2021-03-06)
[99] Anders Gerdmar http://www.andersgerdmar.com/blog/nagot-om-bibelns-kanon/766/
[100] https://sv.wikipedia.org/wiki/Konciliet_i_Kartago
[101] Anders Gerdmar http://www.andersgerdmar.com/blog/nagot-om-bibelns-kanon/766/
[102] Thor-Leif Strindberg https://www.alltombibeln.se/bibelfragan/petrevan.htm
[103] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 97
[104] http://christermalmberg.se/documents/texter/bibeln/apokryferna_nt/bibeln_apokryferna_nt.php

mindre korrekt nedtecknade Jesusord. Andra stämmer inte alls överens med Jesu undervisning enligt evangelierna. Tomasevangeliet innehåller bland annat panteistiska uttalanden (att Jesus är i tingen) och kvinnofientliga uttalanden, som inte stämmer med Jesu undervisning i evangelierna.

- Dr Bruce M Metzger uppmärksammar att det i Tomasevangeliets avslutning står nedanstående påstådda citat angående Maria (här hämtat från svensk översättning):

  > Simon Petrus sade till dem: "Må Mariham gå bort från oss, ty kvinnor är inte värda livet."
  >
  > Jesus sade: "Se, jag skall leda henne för att göra henne till man, för att hon också skall bli en levande ande, som liknar er män. Ty varje kvinna, som gör sig till man, skall gå in i himmelriket."[105]

  Detta är helt tydligt inte ett uttalande av Jesus, då det är tvärt emot vad Jesus visade med sitt liv, där han lyfte kvinnorna och visade att de är lika mycket värda som männen.

- Flera har framfört teorier om att Tomasevangeliet uteslöts från Nya Testamentet som en slags komplott. Enligt Dr Bruce M Mezger stämmer detta inte med verkligheten. Han säger att Tomasevangeliet ”uteslöt sig själv”, genom att det inte stämmer med andra vittnesbörd om Jesus som de tidiga församlingarna ansåg vara pålitliga.[106]

- ”Tomas barndomsevangelium” [107] innehåller en rad korta berättelser som ska föreställa att handla om Jesus när han var barn. Berättelserna fokuserar på onda och goda mirakler, där den förmente Jesus-pojken dödar andra barn med sitt ord, när de förargar honom. Han gör narr av sina lärare och gör flera vuxna blinda eller sjuka. Han uppväcker också några barn som dött och botar några sjuka och skadade. Det är blandat ont och gott och ger en bild av att Jesus skulle ha varit väldigt nyckfull och ond och en maktmänniska. Berättelserna ger intryck av att vara uppdiktade och stämmer till största delen inte alls överens med Bibelns budskap. Den sista berättelsen handlar om när Jesus var i templet som tolvåring och har stora likheter med vad som återges i Lukasevangeliet (kap 2). (Egna reflektioner vid genomläsning av Tomas barndomsevangelium.)

[105] http://christermalmberg.se/documents/texter/bibeln/apokryferna_nt/bibeln_apokryferna_nt_thomas.php
[106] Dr Bruce M Metzger, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 99
[107] http://christermalmberg.se/documents/texter/bibeln/apokryferna_nt/bibeln_apokryferna_nt_thomas_barndomsev.php

Skriftliga källor utanför Bibeln

Finns det andra antika skriftliga källor som stöder evangeliernas historiska uppgifter?

Det finns flera utombibliska skriftliga källor från antiken som nämner Jesus. En del har undrat över att det inte finns ännu fler omnämnanden, men när man betänker att dåtidens historiker främst var intresserade av att skiva om personer i hög maktställning och återge krig och politiska händelser kan man förundras över att det finns så pass mycket skrivet om Jesus.[108, 109]

Vi har tillgång till tio icke-kristna källor som nämner Jesus eller människors tro på Jesus, inom en tidsram av 150 år efter hans liv. Källorna är:[110]

- Josefus, judisk historieskrivare
- Tacitus, romersk historieskrivare
- Plinius den yngre, romersk politiker
- Phlegon, krönikeskrivare
- Thallus, historiker
- Suetonius, romersk historiker
- Lukianos från Samosata, grekisk författare och satiriker
- Celsus, romersk filosof
- Mara Bar-Serapion, privat brevväxling mellan far och son
- Talmud, judisk skriftsamling

Som en jämförelse kan nämnas att den romerske kejsaren Tiberius, kejsare över hela det väldiga romerska imperiet, inte är omnämnd i fler källor. Det finns tio källor om Tiberius (en av dem är Lukas 3:1) inom en tidsram av 150 år från hans liv! [111]

- Josefus (37/38 e Kr–kort efter 100 e Kr) är en känd judisk historiker. Hans skrifter ”Judiska fornminnen” och ”Om det judiska kriget” ger ytterst värdefull information om hans tids judendom. Han upplevde själv det romersk-judiska kriget åren 66–74 e Kr inklusive förstörelsen av Jerusalem och templet år 70 e Kr.[112, 113]

[108] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 74
[109] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 126
[110] Gary Habermas; The Historical Jesus (College Press, 1996)
[111] Stefan Gustavsson, 2006, Har Jesus funnits? https://apologia.se/resursinlagg/har-jesus-funnits/
[112] https://sv.wikipedia.org/wiki/Josefus
[113] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 113

- Josefus har i en av sina skrifter berättat om en jättelik hamn som kung Herodes byggde i staden Caesarea. Hamnen skulle enligt Josefus vara av samma storlek som den största hamnen i Atén.[114]
- Under senare århundraden kunde man inte se några tecken på att hamnen skulle ha varit så stor i Caesarea. Därför ifrågasattes korrektheten i vad Josefus hade skrivit om hamnen. Josefus ansågs därmed inte vara helt tillförlitlig överlag.[115]
- 1959 påbörjades en arkeologisk undersökning under vattnet, av hamnområdet i Caesarea. [116] Det visade sig att Josefus beskrivning av hamnen helt och hållet stämde[117] och att den antika hamnen verkligen var så stor som han hade skrivit. I storlek motsvarade den hamnen i Atén. Denna upptäckt bekräftar Josefus trovärdighet som historiker.[118]

- Josefus anses vara den förste utombibliska författare som nämner Johannes Döparen, Jesus och Jakob, Jesu bror.
- Josefus berättar i Judiska fornminnen att när den romerska guvernören Festus hade dött drog översteprästen Ananias nytta av det för att låta döda Jesu bror, Jakob. Josefus skriver: [119]

> ”Han sammankallade Sanhedrin till ett möte och ställde framför dem en man vid namn Jakob, broder till Jesus, som kallades Kristus, och några andra. Han anklagade dem för att ha överträtt lagen och förde iväg dem till att stenas.” (Egen översättning från engelska.)

- I Judiska fornminnen berättar Josefus också följande, där det som numera anses vara senare tillägg är överstruket i grå stil:

> ”Ungefär vid denna tid uppträdde Jesus, en vis man~~, om det nu är tillbörligt att kalla honom en man~~. För han var en som gjorde förunderliga gärningar, en lärare för människor som gärna tar emot sanningen, och han drog till sig många både judar och av grekiskt ursprung. ~~Han var Messias.~~ Och när Pilatus, på grund av en anklagelse från våra ledande män, dömde honom till korset, upphörde inte de som först hade älskat honom [att göra det]. ~~Ty han visade sig för dem på den tredje dagen levande igen, [just som] de gudomliga profeterna hade~~

[114] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 141–142
[115] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 142
[116] https://www2.rgzm.de/Navis2/Home/HarbourFullTextOutput.cfm?HarbourNR=Caesarea
[117] https://www2.rgzm.de/Navis2/Home/HarbourFullTextOutput.cfm?HarbourNR=Caesarea
[118] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 142
[119] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 114

> ~~förutsagt dessa och tiotusen andra underbara ting om honom.~~ Och ända till nu har de kristnas stam, uppkallad efter honom, inte dött ut."[120]

- Tacitus (ca 55–120 e Kr) är en känd romersk historiker. Tacitus skriver i Annales år 115 e Kr om hur Kejsar Nero förföljde de kristna och skyllde den stora branden i Rom år 64 på dem. I detta sammanhang skriver Tacitus att rörelsen fått sitt namn efter Kristus, som avrättades av Pontius Pilatus under kejsar Tiberius regering:[121]

> "Upphovsmannen till detta namn, Christus, avrättades genom prokurator Pontius Pilatus när Tiberius regerade; och [fastän] undertryckt för stunden utbröt den fördärvliga vidskepelsen på nytt, inte endast i Judeen, detta ondas upphov, utan även i staden [Rom], där all världens gräsligheter och skamligheter flödar samman och förhärligas."[122]

- I den judiska skriften Talmud finns ett fåtal passager som nämner Jesus. Där omnämns han som en falsk messias som praktiserade magi, och som rättvist dömdes till döden. Talmud nämner att Jesus var en lärare och att han hade lärjungar. Ryktet att Jesus skulle vara född av en Romersk soldat och Maria nämns också, och att det var någonting ovanligt med hans födelse. Talmud bekräftar därmed Jesu existens, hans avrättning, och att han gjorde mirakler, även om det hänförs till trolldom.[123]

- Historikern Thallus skrev år 52 e Kr en historisk skildring om länderna kring östra Medelhavet, från Trojanska kriget och framåt. Hans skrift har gått förlorad, men den har citerats av Julius Africanus kring år 221 e Kr, där den refererar till mörkret som evangelisterna hade beskrivit i samband med Jesu död på korset. Julius Africanus skriver att Tallus i sin tredje bok om historia förklarar bort mörkret som en solförmörkelse, vilket Julius menar är orimligt.[124]
  - Dr Edwin M Yamauchi tolkar det som att Thallus säger att ja, det uppstod ett mörker vid tiden för korsfästelsen, och han spekulerar i att den orsakades av en solförmörkelse. Africanus argumenterar att det inte kan ha varit en solförmörkelse med tanke på när korsfästelsen inträffade.[125]

[120] Professor Bengt Holmbergs översättning av Flavius Josefus, Judiska fornminnen 18:63–64
[121] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 119
[122] https://sv.wikipedia.org/wiki/Tacitus
[123] Dr Edwin M Yamauchi och Dr M Wilcot, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 125
[124] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 123
[125] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 123

  - Jesus korsfästes vid den judiska Påsken, vilken alltid sker vid fullmåne. En solförmörkelse (genom att månen täcker solen), kan inte ske samtidigt som det är fullmåne, eftersom månen vid solförmörkelse måste vara mellan solen och jorden, medan det bara kan vara fullmåne när månen är på andra sidan om jorden, så att solen lyser på månen sett från jorden.[126, 127]

- Paul Maier skrev om samma mörker i en fotnot i sin bok Pontius Pilatus, 1968[128]: ”Detta fenomen var bevisligen synbart i Rom, Aten och andra Medelhavsstäder. Enligt Tertullianus… var det en ”kosmisk” eller ”världsvid” händelse. Phlegon, en grekisk författare från Karien, som skrev en kronologi strax efter 137 e Kr, rapporterade att i det fjärde året av den 202:a olympiaden (d v s 33 e Kr) var det en enorm solförmörkelse och att det blev natt mitt på dagen, så att stjärnorna till och med syntes på himlen. Det skedde en stor jordbävning i Bithynia som kastade omkull en stor del av staden Nicea.[129, 130]

- Phlegon Trallianus var en grekisk författare och historiker på 100-talet e Kr (född ca 80 e Kr[131]) under Kejsar Hadrianus. Hans största verk var det historiska verket Olympiaderna i 16 böcker. Hans böcker finns inte kvar, men han finns citerad av andra som läst hans böcker medan de fanns. Här är två citat av citat:
  - ”Under det fjärde året av den 202:a Olympiaden inträffade en solförmörkelse, större och mer magnifik än alla som tidigare har varit, vid den sjätte timmen vändes dagen till natt, så att stjärnorna blev synliga på himlen, och en jordbävning inträffade i Bithynia som kastade omkull en stor del av staden Nicea.” Phlegons 13:e bok citerad i Jeromes översättning av Eusebius.[132] (Egen översättning från engelska.)
  - ”Phlegon skriver att under kejsar Tiberius, vid fullmåne var det en fullständig solförmörkelse från sjätte till nionde timmen…” Julius Africanus, Chronography, 18.1.[133] (Egen översättning från engelska.)

---

[126] Phlegon, Never Thirsty https://www.neverthirsty.org/about-christ/historical-quotes/phlegon/
[127] Darkness At Full Moon? Never Thirsty https://www.neverthirsty.org/about-christ/historical-quotes/darkness-at-full-moon/
[128] Dr Edwin M Yamauchi citerar Paul Maiers bok “Pontius Pilate”, 1968 , i The Case For Christ av Lee Strobel, sid 123
[129] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 125
[130] Dr Richard Kent, The Crucifixion Of Jesus, http://www.freechristianteaching.tv/the-ad-33-date-of-the-crucifixion-according-to-phlegon-a-secular-greek-historian
[131] Phlegon, Never Thirsty https://www.neverthirsty.org/about-christ/historical-quotes/phlegon/
[132] https://www.neverthirsty.org/about-christ/historical-quotes/phlegon/
[133] https://www.neverthirsty.org/about-christ/historical-quotes/phlegon/

- Gaius Plinius Cecilius Secundus (ca 63–ca 113 e Kr), mer känd som Plinius den yngre,[134] är känd för de många brev som han skrev och som gavs ut i form av tio böcker. Breven är skrivna till olika mottagare. Under den tid när Plinius var guvernör i Bithynien (nuvarande nordvästra Turkiet) skrev han en mängd brev till kejsar Trajanus, vilka finns bevarade i bokvolym tio. I ett brev till kejsaren, ca 111–112 e Kr, ber han om råd angående hur han ska handskas med de kristna. Den kristna läran är under snabb spridning, både ute på landsbygden och i staden, och i alla samhällsklasser.
  - Plinius beskriver hur han har gjort hittills med dem som av någon har blivit anklagade för att vara kristna och han får svar av kejsaren att han har gjort rätt.

    > ”Jag har frågat dem om de är kristna, och om de erkänner det, upprepar jag frågan en andra och tredje gång, med en varning om straffet som väntar dem. Om de vidhåller, beordrar jag att de ska ledas bort för avrättning[135]…” En annan källa skriver ”bestraffning”[136].

  - Plinius skriver att han under förhören av de kristna har fått veta att:

    > ”…de hade träffats regelbundet före soluppgången en bestämd veckodag för att sjunga verser av växelsång till Kristus ära som till en gud, och de gav också löften, inte till någon brottslig handling, utan att inte stjäla, inte råna, inte begå äktenskapsbrott, inte bryta ett löfte…”[137]

  - I brevet skriver Plinius också att han kände sig föranledd att tortera två slavkvinnor, som kallades diakoner, för att få veta mer, men han fann inte något annat än en stark vidskepelse.
- Som kuriosa kan nämnas att från Plinius den yngre finns i brev till Tacitus, den kända historikern, en ögonvittnesskildring av det omfattande vulkanutbrottet av Vesuvius år 79 e Kr, där hans morbror Plinius den äldre dog.

---

[134] https://sv.wikipedia.org/wiki/Plinius_den_yngre
[135] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 121
[136] Emilia Jacobsson, 2013, Anklagelser mot de kristna, En studie av anklagelserna mot de tidiga kristna i Romarriket ur ett ”The Other”-perspektiv, sid 21. Kandidatuppsats, Lunds Universitet https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=4227699&fileOId=4276007
[137] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 121

Summering av utombibliska, skriftliga, antika källor om Jesus och de tidiga kristna

- Från utombibliska antika, skriftliga källor får vi följande information[138]:
    1. Jesus var en judisk lärare.
    2. Många människor trodde att han utförde helanden och andeutdrivning.
    3. Några trodde att han var Messias.
    4. Han blev förkastad av det judiska ledarskapet.
    5. Han korsfästes under Pontius Pilatus, under kejsar Tiberius regering.
    6. Trots hans skamfyllda död, ökade skaran av hans efterföljare, som trodde att han var levande, och spred sig bortom Judéen och Galliléen så att där fanns mängder av dem i Rom år 64 e Kr, och i Bithynia (norra Turkiet) år 111 e Kr.
    7. Alla slags människor – från städer och landsbygd, män och kvinnor, slavar och fria, romerska medborgare – tillbad honom som Gud.

Lärjungarnas lärjungar

Jesu lärjungar fick lärjungar som fick lärjungar. Undervisningen från Jesus gavs vidare till nästa och nästa generation.

- Aposteln Johannes var Jesu lärjunge. Han fick i sin tur lärjungar och till dem förde han vidare den undervisning som han själv hade tagit emot från Jesus. Dessa lärjungar fick höra om Jesus av ett direkt ögonvittne.[139]

- Två av Johannes lärjungar var Ignatius (35–117 e Kr) och Polykarpus (69–135 e Kr). De blev sedan själva ledare, Ignatius i Antiokia och Polykarpus i Smyrna (dagens Izmir i Turkiet). Från dem båda finns brev bevarade, som de skrev till de tidiga kristna församlingarna under 100-talets första del. Breven bekräftar den undervisning av Johannes som vi finner i Johannes brev och evangelium i Nya Testamentet. Dessutom citerar de och hänvisar till ett stort antal av de brev och böcker som nu ingår i Nya Testamentet, inklusive Evangelierna och Apostlagärningarna. Polykarpus refererar också till Paulus brev till efesierna som till ”Skriften”.[140]

[138] Dr Edwin M Yamauchi, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 127
[139] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 215–216
[140] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 216–220

- Ignatius och Polykarpus fick lärjungar som fick lärjungar och det går att följa den lärjunga-kedjan fram till Hippolytus (170–236 e Kr), väl in på 200-talet.[141]
- Av breven från Ignatius och Polykarpus, ögonvittnet Johannes lärjungar, kan vi få evangeliernas alla viktiga uppgifter om Jesus bekräftade från tidigt 100-tal, såsom hans död och uppståndelse och mycket annat.[142]
- Som vi har sett tidigare var Markus lärjunge till aposteln och Jesus-lärjungen Petrus och Markus skrev ned Petrus ögonvittnesskildringar i Markusevangeliet. Det är dokumenterat att Markus i sin tur hade minst fem lärjungar. Vad som är särskilt intressant är att det går att följa en obruten kedja av lärjungar med början hos Petrus, via Markus och fram till Eusebius (263–339 e Kr), väl in på 300-talet.

Den obrutna lärjunga-kedjan via Petrus:[143]
Jesus–Petrus–Markus–Justus–Panteanus–Klemens–Origenes–Pamfilos–Eusebius.

Arkeologiska fynd

Finns arkeologiska fynd som stöder evangeliernas uppgifter om platser?

Det finns många arkeologiska fynd som stöder Bibelns beskrivningar och nya fynd görs årligen. I slutet av 1800-talet var ett av bibelkritikernas argument mot Bibelns trovärdighet att de tre städer som Jesus ofta verkade i inte hade hittats.

- På 1900-talet har Kapernaum, Korasin och Betsaida grävts fram av arkeologer.[144] I Kapernaum har en hel mängd hus grävts fram. Jag har själv varit i Kapernaum och sett utgrävningarna där. Man tror sig bland annat ha hittat Petrus hus i Kapernaum. Man har också hittat grunden till en synagoga från första århundradet.[145] Ovanpå den har man hittat en yngre synagoga från 300-talet. Kapernaum var den stad där Jesus levde från det att han börjat sin verksamhet. Han undervisade i synagogan och botade sjuka.
- Så sent som 2009 hittades staden Magdala,[146] hemort till en av Jesu kvinnliga lärjungar, Maria från Magdala (eller Maria Magdalena). Hon var den första som fick möta Jesus efter hans uppståndelse och den första att vittna om hans uppståndelse. I Magdala har man hittat den bäst bevarade synagogan i Gallileen

[141] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 220–221
[142] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 217–219
[143] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 225–228
[144] Kärnbibeln 2019, sid 6
[145] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 39
[146] Kärnbibeln 2019, sid 6

från Jesu tid.[147] Det står att Jesus gick omkring i alla städer och byar i Gallileen och undervisade i deras synagogor (Matt 9:35). Det är därför troligt att han undervisade i just den synagoga som har grävts fram i Magdala.[148]

- Tidigare har en del hävdat att byn Nasaret inte fanns förrän efter Jesu död och uppståndelse. Detta för att utombibliska källor inte nämner Nasaret under första århundradet. Ett omnämnande av Nasaret finns i en reseskildring av Sextus Julius Africanus (ca 180–250 e Kr). Ett indirekt omnämnande av Nasaret finns från ca 300 e Kr, i en lista över 24 prästfamiljer som blev omlokaliserade från Jerusalem till olika andra platser efter templets fall år 70 e Kr, då de inte längre behövdes i Jerusalem.[149, 150]

- Nasaret var en jordbruksbygd med vinpressar, olivpressar, grottor för förvaring av säd, cisterner för vatten och vin. 1955 gjordes arkeologiska utgrävningar av byn Nasaret och man hittade då bland annat keramikfynd som daterades till perioden 900 f Kr–640 e Kr. Somliga ifrågasatte ändå att byn skulle ha funnits under första århundradet. Nya, betydelsefulla fynd i Nasaret gjordes åren 2006 respektive 2009, då två bostadshus från början av det första århundradet hittades.[151, 152]Det ena huset hittades under en kyrka och det andra under ett kloster. Fönster, dörrar, kokkärl, fragment av kalkstenskärl hittades och en sländtrissa som användes för att spinna tråd. I början av första århundradet var invånarantalet i Naseret troligen kring 500 personer. De arkeologiska fynden tyder på att det var ett helt judiskt samhälle. [153, 154]

- Johannesevangeliet (kap 9) berättar om en blindfödd man som uppmanas av Jesus att tvätta sig i Siloamdammen, efter att Jesus har strukit lera på hans ögonlock. När mannen gör som Jesus säger och tvättar bort leran i dammens vatten blir han botad så att han kan se. Under många år var Siloamdammen försvunnen och en del hävdade att den aldrig hade funnits. Under ett arbete med Jerusalems avloppssystem år 2004 upptäcktes antika trappsteg. Vid arkeologiska utgrävningar på platsen (2004–2005) hittades den försvunna Siloamdammen. Trappstegen ledde ner till den rituella reningsdammen. I putsen

[147] Kärnbibeln 2019, sid 6
[148] Kärnbibeln 2019, sid 6
[149] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 34
[150] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 153
[151] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 153–154
[152] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 35
[153] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 153–154
[154] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 35

i dammen hittades mynt som visar att Siloamdammen fanns under Jesu tid i Jerusalem.[155] Jag har själv besökt Siloamdammen i Jerusalem.

- Johannesevangeliet berättar om ännu en damm i Jerusalem, Betesdadammen, nära Fårporten (Joh 5). Jesus botar där en man som varit sjuk i 38 år och som låg hjälplös vid dammen. Betesdadammen beskrivs ha fem pelargångar, vilket har förbryllat många och många betvivlade också tillförlitligheten i Johannes beskrivning. Betesdadammen hittades på 1930-talet och visade sig ha haft pelargångar runt dammens fyra sidor och en pelargång i mitten, vilket ger fem pelargångar. [156, 157] Jag har själv besökt Betesdadammen i Jerusalem.

Finns arkeologiska fynd som stöder Nya Testamentets uppgifter om personer?

- Kung Herodes, som det står om i början av Matteus evangelium, har bekräftats på flera sätt. Bland annat har en inskription hittats: ”Herodes den Store Kungen av Judarna”. Ett bronsmynt med Herodes den Store har också hittats. Herodes den Store byggde bland annat ut judarnas tempel i Jerusalem. Han lät också bygga flera andra imponerande byggnadsverk, bland annat ett palats och en fästning.[158] Jag har själv sett resterna av både tempelmuren och fästningen (Masada).
- Pontius Pilatus var romersk ståthållare i Judéen åren 26–36 e Kr.[159] Pilatus, som dömde Jesus till döden, är känd från evangelierna och från historiker som Josefus och Tacitus. Fram till 1960-talet hade däremot inga arkeologiska bevis hittats för Pontius Pilatus. Men år 1961 hittades en inskription som bestyrker Pontius Pilatus tid som ståthållare i Judéen. Inskriptionen har daterats till 26–37 e Kr och fanns troligen från början på ett tempel tillägnat kejsar Tiberius.[160, (161)]
- I Apostlagärningarna 18:12 står det: ”När Gallio var ståthållare i Achaia gick judarna till gemensamt angrepp mot Paulus och drog honom inför domstol”. Då man inte hade hittat några andra källor om att en person vid namn Gallio skulle ha varit ståthållare i Achaia var det många som betvivlade uppgiften. 1905 hittades en inskription som bekräftar uppgiften. Exakt samma namn och titel anges i inskriptionen, samt år 51 e Kr, vilket stämmer med när Paulus var i Korint.[162]

[155] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 40
[156] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 41–42
[157] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 145
[158] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 48–50
[159] Bibel 2000, not till Matt 27:2
[160] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 57
[161] https://sv.wikipedia.org/wiki/Tacitus
[162] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 51–52

- Lukas ger i början av tredje kapitlet i sitt evangelium en mängd uppgifter om vilka personer som styrde under perioden. Han anger där att Lysanias var tetrark i Abilene kring år 27 e Kr. Under lång tid hade inga andra uppgifter om detta hittats. Många trodde därför att Lukas hade fel om detta och att han därmed inte var pålitlig som historiker och att man därmed inte heller kunde lita på annat som han skrev. Men så hittade arkeologer en inskription från Tiberius tid, 14–37 e Kr, som nämner Lysianas som tetrark i Abila, nära Damaskus, just så som Lukas hade skrivit.[163]
- Ett annat exempel är att Lukas i Apostlagärningarna 17:6 refererar till politarker (styrande) i Tessalonike. Många trodde att Lukas hade misstagit sig, eftersom det inte hade hittats någon annan källa till att det skulle ha funnits politarker. Men på en valvbåge från första århundradet hittade arkeologer en inskription som börjar: ”Vid tiden för politarkerna…” Efter det har arkeologer funnit mer än trettiofem inskriptioner som nämner politarker, och flera av dessa i Tessalonike, från samma period som Lukas skriver om.[164, 165]
- Lukas har visat sig vara en mycket pålitlig historiker.[166] Lukas använder de exakta romerska termerna för romerska befattningar för rätt tid och plats. Termerna varierade från plats till plats och från årtionde till årtionde.[167]Även övriga evangelier har visat sig stämma i fråga om arkeologiskt verifierbara uppgifter.

Summering om arkeologiska fynd

Under 1900-talet och 2000-talet har många nya arkeologiska upptäckter gjorts och enligt Dr John McRay, som intervjuats av Lee Strobel, har ännu inte några arkeologiska fynd hittats som strider mot Nya Testamentets beskrivningar. Det är istället så att ju fler fynd som hittas, desto mer bekräftas evangeliernas och apostlagärningarnas beskrivningar.[168] Det som redovisats här är bara ett axplock.

[163] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 143
[164] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 143
[165] Peter S Williams, Digging For Evidence, 2016, sid 16–17
[166] Dr John McRay, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 142
[167] Kärnbibeln 2019, sid 409, kommentar till Apg 13:7
[168] The Case For Christ av Lee Strobel, sid 147

Kärnan i den kristna tron

Vilka belägg finns för kärnan i den kristna tron?

Vad är beläggen för att Jesus dog på korset?

- Den sorts hårda prygling som Jesus utsattes för (Mark 15:15, Joh 19:1) kan i sig själv leda till döden, eftersom benbitar och metallbitar som var fastsatta som taggar i den romerska piskan (gisslet) slet sönder ryggmusklerna och gav stor blodförlust.[169, 170]. Enligt läkaren och forskaren Dr Alexander Metherell, som har intervjuvats av Lee Strobel, uppstår en blodchock (Hypovolemisk chock) vid en sådan stor blodförlust. Hjärtat pumpar snabbare för att få tillräcklig blodcirkulation, men blodet räcker inte till. Blodtrycket sjunker av blodförlusten. Njurarna slutar att producera urin, för att behålla vätska. Det låga blodtrycket leder ofta till svimning, och personen blir törstig för att kroppen behöver mer vätska.[171] Mot denna bakgrund är därför inte konstigt att Jesus efter sådan hård prygling inte orkade bära sitt eget kors hela vägen till Golgata. Simon från Kyrene beordrades att bära det istället. (Matt 27:32, Mark 15:21, Luk 23:26) Evangelisten Johannes beskriver också att Jesus blir törstig. (Joh 19:28).

- Den korsfäste måste anstränga sig hårt och trycka sig ut från korset för att andas ut, för att sedan kunna andas in.[172] Spikarna genom handlederna och fötterna tog sönder känsliga nerver, vilket orsakade en outhärdlig smärta, enligt Dr Alexander Metherell.[173] Detta gjorde att det blev ännu svårare att genomföra ansträngningen att andas. Till slut orkar offret inte med den ansträngningen och en del hävdar (förenklat) att offret då kvävs.[174] I de fall benen krossades kan man med rätta säga att offret kvävdes. Folkbibeln 2015 skriver i not till Joh 19:31 ”de korsfästas ben skulle krossas så att de inte kunde hålla sig upprätta, utan kvävdes och dog”. När benen inte slås sönder är dödsorsaken lite mer komplicerad, Enligt Dr Alexander Metherell. Andningen avtar då successivt, när den korsfäste inte orkar trycka ut sig tillräckligt mycket för att andas ut helt. Koldioxiden i blodet, i form av kolsyra, blir då kvar och ökar i koncentration. Kolsyran sänker ph-

[169] Folkbibeln 2015, not till Mark 15:15
[170] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 287–288
[171] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 288
[172] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 292
[173] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 291
[174] Om korsfästelse https://sv.wikipedia.org/wiki/Korsf%C3%A4stelse

värdet i blodet, vilket alltså blir surare (respiratorisk acidos inträffar). Detta leder till oregelbunden hjärtrytm. Därefter inträder hjärtstillestånd.[175]

- De romerska soldaterna var yrkesmässiga när de bevakade att de dödsdömda verkligen var döda innan de togs ned från korsen. Om de skulle ha låtit någon komma undan döden skulle de själva riskera dödsstraff.[176, 177]
    - ”Pilatus blev förvånad över att Jesus redan skulle ha dött och kallade till sig officeren och frågade honom om Jesus varit död länge. När han fick det bekräftat av officeren, lät han Josef få den döda kroppen.” (Mark 15:44–45)
- Soldaterna kontrollerade att Jesus var död genom att sticka ett spjut i sidan på Jesus. ”Blod och vatten” kom då ur såret. (Joh 19:34) Det visar att döden har inträffat, vilket soldaterna var väl medvetna om. De slog därför inte sönder benen på Jesus, så som de gjorde på de andra två korsfästa som inte ännu var döda. (Joh 19:32–33)
- Det finns även utombibliska uppgifter om att Jesus blev avrättad (ex Josefus och Tacitus, se avsnittet om utombibliska källor).
- Ett arkeologiskt fynd 1968 bekräftar beskrivningen av det romerska bruket att den som korsfästes spikades fast på korset. Ett skelett med kvarsittande stor spik genom fötterna och små bitar av olivträ kvar runt spiken hittades då.[178]
- **Slutsats:** Allt tyder på att Jesus verkligen blev avrättad och dog. Ingenting tyder på att Jesus skulle ha kunnat överleva korsfästelsen och sedan återhämta sig.[179]

Vad är beläggen för att Jesus uppstod från döden?

- Evangelierna berättar om att graven var tom på tredje dagen, samt att lärjungarna fick möta Jesus livs levande vid flera tillfällen. De fick se honom med sina ögon, höra hans röst med sina öron, känna på honom med sina händer och han till och med åt tillsammans med dem.
- Om det skulle handla om en konspiration – att lärjungarna visste att Jesus inte hade uppstått från döden, att de själva hade rövat bort hans kropp och att de ljög om att de hade mött Jesus uppstånden – då skulle det ha krävts väldigt mycket för att det inte skulle ha avslöjats helt. Lögner är svåra att upprätthålla.
    - En konspiration har störst möjligheter att lyckas ju färre konspiratörer.

[175] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 292
[176] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 45
[177] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 296
[178] Dr Alexander Metherell, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 295
[179] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 43–45

- Ju kortare tid desto lättare att upprätthålla en lögn.
- Om en person utsätts för press är det svårare att upprätthålla en lögn.
- Om en person inte vet ifall någon annan kanske redan har gett upp är det svårare att upprätthålla en lögn.

J W Wallace var från början övertygad om att evangeliernas påstående att Jesus uppstått från döden var en lögn, en konspiration. I sitt yrke lyckades han så småningom bryta flera fall av konspiration. Allteftersom han fick mer erfarenhet och kunskap om konspiration fick han allt svårare att hålla fast vid konspirationsteorin om Jesus.[180]

- Det finns inget som tyder på att apostlarna och andra vittnen hade något att vinna på att medvetet ljuga om, sprida, och stå fast vid att de hade mött Jesus livs levande, uppstånden, efter att han hade avrättats. Tvärt om fick de lida svår förföljelse för att de stod fast vid detta.[181]
- De flesta apostlarna led martyrdöden för sin kristna tro, där tron att Jesus uppstod är central. Om Jesu lärjungar visste att Jesus inte på riktigt uppstått till livet, skulle de då ha låtit sig dödas för att stå fast vid vad de visste var en lögn?
- Martyrskap i sig är inte ett bevis för att något är sant. Att kristna dödas för sin tro idag bevisar inte att kristendomen är sann. Det är skillnad när det handlar om ögonvittnen. Apostlarna var ögonvittnen som inte behövde förlita sig till andrahandsuppgifter. De hade själva varit med. Ögonvittnenas martyrskap är i en helt annan kategori än de som blev martyrer senare. Om ögonvittnenas påståenden var falska skulle de personligen veta det. Det är rimligt att tro att några kan bli martyrer för vad de felaktigt tror är sant. Det är däremot orimligt att tro att apostlarna blev martyrer för vad de definitivt visste var lögn.[182]
- Jesu lärjungar var helt uppenbart övertygade om att Jesus verkligen hade uppstått till livet. De var själva ögonvittnen.
  - Petrus säger i sitt tal till Jerusalems invånare på pingstdagen att Gud uppväckte Jesus. (Apg 2:24)
  - Paulus skriver i ett resonemang om Jesu uppståndelse att ”om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös” och då ”är vi de ömkligaste av människor”. (1 Kor 15)

[180] J Warner Wallace, Cold Case Christianity, sid 112–115
[181] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 70–71
[182] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 117–118

- De första som Jesus visade sig för efter sin uppståndelse var kvinnor, enligt evangelierna. Om någon på den tiden skulle ha uppdiktat en historia och ville sprida den som en sanning skulle knappast kvinnor ha valts som de första vittnena. Detta eftersom kvinnors vittnesmål inte ansågs lika trovärdiga som mäns vittnesmål.
  - Samtliga fyra evangelier beskriver att det var kvinnor som först såg att graven var tom och som vid den tomma graven fick se änglar.
  - Tre evangelier berättar att änglarna ger kvinnorna budskapet att Jesus hade uppstått (Matteus, Markus, Lukas).
  - Tre evangelier beskriver också att det var kvinnor som var de första som Jesus visade sig för efter sin uppståndelse (Matteus, Markus, Johannes).
- Under första århundradet, när evangelierna skrevs, gav det alltså texterna en minskad trovärdighet att det berättas att kvinnorna var de första vittnena till att Jesus uppstått från döden.
  - Varför skrevs detta ner i evangelierna? Författarna till evangelierna hade ju mycket lätt kunnat utesluta det, även om det var sant.
  - Och om det inte var sant, varför skulle de skriva något sådant, som minskade dokumentets trovärdighet?
  - Inte ens Jesu manliga lärjungar trodde först på vad kvinnorna vittnade om.
- Det faktum att evangelierna beskriver kvinnorna som de första vittnena till att Jesus uppstått från döden, ger idag texterna en särskilt hög trovärdighet som sanna ögonvittnesskildringar, på grund av det som beskrivs ovan.
- Evangelierna gör anspråk på att vara ögonvittnesskildringar och allt tyder på att det är just vad de är.

Vad är beläggen för Jesu gudomlighet?

Det är tydligt att apostlarna och de tidiga kristna menade att Jesus var Gud/Guds son.

- Plinius den yngre skriver ca 112 e Kr att de kristna sjunger ”till Kristus ära som till en gud”[183]. Det visar att de tidiga kristna, redan i början av 100-talet ärade Jesus som Gud/Guds son och att det alltså inte är ett sentida påfund.
- De tidiga kyrkofäderna skriver också att Jesus är Gud/Guds son. Redan Johannes båda lärjungar Ignatius och Polykarpus skriver så i början av 100-talet.[184]

[183] Emilia Jacobsson, 2013, Anklagelser mot de kristna, Lunds Universitet, https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=4227699&fileOId=4276007
[184] J Warner Wallace, Cold-Case Christianity, sid 218–219

- Talmuds omnämnande att Jesus gjorde mirakler är ett indirekt erkännande att Jesus hade ovanliga krafter, även om Talmud säger att Jesus var en falsk Messias.[185]
- Det är allmänt känt att lärjungen, evangelisten och aposteln Johannes framhåller att Jesus är Guds son. En del påstår att de andra lärjungarna och evangelisterna inte säger att Jesus är Guds son. Det stämmer dock inte. Det framträder tydligt i alla fyra evangelierna och i många av breven.
- Johannes, som var en av Jesu närmaste lärjungar, är genomgående mycket tydlig med att Jesus är Guds son och som avslutning av Johannesevangeliet står det:

  > [30] Många andra tecken som inte är nerskrivna i denna bok gjorde Jesus inför sina lärjungar. [31]Men dessa har blivit nerskrivna för att ni ska tro att Jesus är Messias, Guds Son, och för att ni genom tron ska ha liv i hans namn. (Joh 20:30–31)

- Petrus, en av Jesu närmaste lärjungar berättar:

  > [16] När vi berättade om vår Herre Jesu Kristi kraft och personliga ankomst, byggde vår berättelse inte på några listigt hopdiktade sagor. Nej tvärtom, vi såg med egna ögon hans majestät. [17]För han fick ta emot ära och härlighet från Gud, Fadern. En röst kom från denna majestätiska härlighet: "Detta är min älskade son som jag gett min favör till." [18]Vi hörde den rösten som kom från himlen, för vi var med honom på det heliga berget. (2 Petr 1:16–18, Svenska Kärnbibeln 2019)

- Lukas beskriver den händelse som Petrus omnämner ovan, här är ett litet utdrag:

  > [34] Medan han talade kom ett moln och sänkte sig över dem, och lärjungarna blev förskräckta när de kom in i molnet. [35]Ur molnet hördes en röst: "Han är min Son, den Utvalde. Lyssna till honom!" (Luk 9:34)

- Markus, Petrus följeslagare, skriver som inledning i sitt evangelium:

  > [1] Här börjar evangeliet om Jesus Kristus, Guds Son. (Mark 1:1)

- **En del påstår att Jesus själv inte gjorde anspråk på att han var gudomlig.** Det stämmer inte. Han använder vid flera tillfällen Gudsnamnet ”Jag Är” (JHVH) om sig själv. Det framträder inte alltid så tydligt i våra bibelöversättningar, där det exempelvis kan vara översatt ”Det är jag”, fast det i grundtexten står ”Jag Är”. I alla fyra evangelierna talar Jesus om sig själv som ”Människosonen”, vid ett flertal tillfällen. En del menar att det är för att framhålla sin mänskliga svaghet och dödlighet.[186] Det är dock inte primärt det

[185] Dr Craig L Blomberg, ur The Case For Christ av Lee Strobel, sid 74–75
[186] Karen Armstrong citerad av Lee Strobel i The Case for Christ, sid 42–43

han syftar på. Tvärt om är det en referens till en profetia i Daniels bok, som det judiska folket kände till.[187]

> [13] I min syn om natten såg jag, och se, en som liknade en människoson kom med himlens skyar. Han närmade sig den Gamle och fördes fram inför honom. [14]Åt honom gavs makt och ära och rike, och alla folk och stammar och språk ska tjäna honom. Hans välde är ett evigt välde som inte ska ta slut, och hans rike ska inte förstöras. (Daniel 7:13–14)

- Ett exempel är när Jesus förhörs av det judiska ledarskapet:

> [60] Då reste sig översteprästen och steg fram och frågade Jesus: "Svarar du inte på vad de vittnar mot dig?" [61]Men Jesus var tyst och svarade inte. Återigen frågade översteprästen honom: "Är du Messias, den Välsignades son?" [62]Jesus svarade: "Jag Är. Och ni ska få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma bland himlens moln." [63]Då rev översteprästen sönder sina kläder och sade: "Behöver vi några fler vittnen? [64]Ni har hört hädelsen! Vad anser ni?" Alla dömde honom skyldig till döden. (Mark 14:60–64)

- I förhöret med Jesus frågar översteprästen om Jesus är Messias, den Välsignades son (Guds son). Jesus svarar ”Jag Är”. Det är detsamma som Gud sa till Mose i den brinnande busken (Guds-namnet JHVH). Jesus säger också att de ska få se ”Människosonen sitta på Maktens högra sida”. Han refererar tydligt till profetian om människosonen i Daniels bok, kapitel sju. Det är uppenbart att de som lyssnade uppfattade att Jesus gjorde dessa anspråk, eftersom de blev så upprörda och sa att han hädade, samt att de dömde honom till döden.

- Ett annat exempel kan vi läsa om i samband med miraklet att Jesus kommer gående på vattnet och till lärjungarna:

> [24] Båten var redan långt från land och hårt ansatt av vågorna, eftersom de hade motvind. [25]Mot slutet av natten kom Jesus till dem, gående på sjön. [26]När lärjungarna fick se honom gå på sjön, blev de förskräckta och sade: "Det är ett spöke!" Och de skrek av rädsla. [27]Men genast sade Jesus till dem: "Var lugna! Det Är Jag [Jag Är][188]. Var inte rädda." (Matt 14:24–27)

Episoden avslutas med:

> [33] Och de som var i båten tillbad honom och sade: "Du är verkligen Guds Son!" (Matt 14:33)

[187] Dr Craig L Blomberg, ur The Case for Christ av Lee Strobel, sid 43
[188] Folkbibeln 2015, not till Matt 14:24 *Ordagrant: "Jag Är" (en anspelning på Guds namn Jhvh).*

- Jesus avslöjar sin identitet för den samariska kvinnan:

> [19] Kvinnan sade: "Herre, jag förstår att du är en profet. [20]Våra fäder har tillbett på det här berget, men ni säger att platsen där man ska tillbe finns i Jerusalem." [21]Jesus svarade: "Tro mig, kvinna, det kommer en tid när det varken är på det här berget eller i Jerusalem som ni ska tillbe Fadern. [22]Ni tillber vad ni inte känner. Vi tillber vad vi känner, eftersom frälsningen kommer från judarna. [23]Men det kommer en tid, och den är redan här, när sanna tillbedjare ska tillbe Fadern i ande och sanning. Sådana tillbedjare vill Fadern ha. [24]Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning." [25]Kvinnan sade till honom: "Jag vet att Messias ska komma, han som kallas Kristus. När han kommer ska han berätta allt för oss." [26]Jesus sade till henne: "Det Är Jag [Jag Är][189], den som talar med dig." (Joh 4:19–26)

- **Evangelierna visar tydligt att Jesu lärjungar trodde att han var Guds son.** Lärjungen och evangelisten Matteus skriver:

> [15] Han sade till dem: "Och ni? Vem säger ni att jag är?" [16]Simon Petrus svarade: "Du är Messias, den levande Gudens Son." (Matt 16:15–16)

Markus och Lukas skildrar också samma händelse (Mark 8:29–30 och Luk 9:20).

- Johannes skildrar en lika betydelsefull bekännelse av Jesu lärjunge Marta, efter att hennes bror Lazaros har dött:

> [20] När Marta fick höra att Jesus hade kommit, gick hon ut och mötte honom. Men Maria stannade kvar hemma. [21]Marta sade till Jesus: "Herre, om du hade varit här skulle min bror inte ha dött. [22]Men också nu vet jag att Gud kommer att ge dig vad du än ber honom om." [23]Jesus sade: "Din bror ska uppstå." [24]Marta svarade: "Jag vet att han ska uppstå, vid uppståndelsen på den yttersta dagen." [25]Jesus sade: "Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig ska leva om han än dör, [26]och den som lever och tror på mig ska aldrig någonsin dö. Tror du detta?" [27]Hon svarade: "Ja, Herre. Jag tror att du är Messias, Guds Son, han som skulle komma till världen." (Joh 11:20–27)

- Det finns många omnämnanden om Jesu gudomlighet i Nya Testamentet, både i Evangelierna, Apostlagärningarna och i breven. Ovanstående exempel visar att Jesus själv gjorde anspråk på att vara Gud/Guds son/Messias. De visar också att Jesu lärjungar var övertygade om att han var den han sa sig vara.

[189] Folkbibeln 2015, not till Joh 4:26: *Det Är Jag Jesus anspelar på det högsta gudsnamnet Jhvh.*

Om det är sant?

Citat från C S Lewis (Clive Staples Lewis):

> ”Christianity, if false, is of no importance, and, if true, of infinite importance. The one thing it cannot be is moderately important.” [190]
>
> ”Kristen tro, om falsk, är av ingen betydelse, och, om sann, av oändlig betydelse. Det som den inte kan vara är måttligt viktig.”
> (Egen översättning.)

[190] C. S. Lewis, God in the Dock, 1970